

TENSIUNILE SOCIALE ÎN URMA ÎNREGISTRĂRII LIGII ISLAMICE ÎN R. MOLDOVA. E TIMPUL PENTRU O DEZBATERE PROFUNDĂ ASUPRA LEGII PRIVIND CULTELE RELIGIOASE?

La 14 martie 2011, Ministerul Justiției al R. Moldova a înregistrat Liga Islamică în calitate de cult religios ce reunește mai multe asociații de musulmani. Acțiune care a nemulțumit reprezentanții bisericii ortodoxe, cult majoritar în R. Moldova.

Mai mulți credincioși din cadrul Asociațiilor Ortodoxe din Republica Moldova au protestat cu cruci, icoane și clopote pe 18 mai, în fața Guvernului în semn de protest față de înregistrarea Ligii Islamice. Aceștia au înaintat un demers prim-ministrului Vlad Filat prin care au cerut revizuirea legii privind cultele religioase. Înalt Prea Sfințitul Vladimir, Mitropolit al Chișinăului și Întregii Moldove a condamnat înregistrarea oficială a islamului, menționând că decizia de a înregistra cultul respectiv ar putea provoca nemulțumiri în societatea moldovenească.

Ca reacție, la 25 mai curent, premierul Vlad Filat a participat la ședința Sinodului Mitropoliei Moldovei, după care a declarat că urmează să efectueze o analiză amplă vizavi de modalitatea în care a fost înregistrată Liga Islamică în Republica Moldova, inclusiv va fi examinată și modificarea legii privind cultele. S-a convenit să se creeze o comisie mixtă dintre reprezentanții Bisericii și altor reprezentanți, pentru ca legea să fie ajustată pentru situația Republicii Moldova.

SUMAR

La 14 martie 2011 Ministerul Justiției a înregistrat în calitate de cult Liga Islamică în conformitate cu Legea privind cultele religioase. Acest fapt a stârnit nemulțumirea Mitropoliei Moldovei care a organizat, în plină campanie electorală pentru alegeri locale, proteste pașnice prin care cereau modificarea legii respective și anularea deciziei de înregistrare a Ligii Islamice. În caz contrar, unii prelați amenințau cu excluderea autorităților din rugăciunile bisericești. Participant la ședința Sinodului Mitropoliei Moldovei, premierul Vlad Filat s-a arătat dispus să soluționeze această problemă în interesul întregii comunități din R. Moldova și a menționat despre crearea unei comisii mixte pentru modificarea Legii privind cultele religioase.

Au existat și reacții externe cu privire la acest subiect. Poziția Delegației Uniunii Europene și a OSCE este destul de fermă. Acestea atenționează asupra necesității respectării de către autoritățile R. Moldova a dreptului la libertatea religioasă a tuturor cetățenilor. La 26 mai, șeful Delegației Uniunii Europene în Moldova, Dirk Shuebel a declarat într-o conferință de presă că „R. Moldova are restanțe la capitolul respectarea drepturilor

minorităților sexuale și religioase. Aprobarea legii antidiscriminare și respectarea minorităților este una dintre condițiile regimului liberalizat de vize. Dacă autoritățile interzic Liga Islamului, asta înseamnă că R. Moldova nu respectă condițiile obținerii regimului liberalizat de vize”.

La 30 mai, Ambasadorul Philip Remler, șef al Misiunii OSCE în Moldova a salutat înregistrarea cultului islamic în Republica Moldova, menționând că toate statele participante la OSCE sunt angajate să respecte libertatea gândirii, conștiinței, religiei sau credinței a tuturor, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie.

Despre situația cultelor în R. Moldova s-a discutat intens mai ales după decizia CEDO cu privire la înregistrarea Mitropoliei Basarabiei (2001), însă recentul protest al creștinilor ortodocși a readus această discuție în prim plan. Înregistrarea Ligii Islamice de către Ministerul Justiției al R. Moldova a stârnit ample reacții în rândul societății, fiind comentată atât în cadrul dezbaterilor televizate cât și pe bloguri.

În triumphiul format dintre Mitropolia Moldovei, Primul Ministru Vlad Filat și Liga Islamică se află Legea privind cultele religioase și părțile componente promulgată în 2007. Conform acestei legi, Liga Islamică a fost înregistrată, iar Mitropolia Moldovei doarește modificarea acestei legi. Mai mult, Mitropolia Moldovei recomandă să se ia exemplul României la acest capitol.

LEGEA CU PRIVIRE LA CULTELE RELIGIOASE

Această lege a constituit mărul discordiei încă în 2007, înainte de a fi aprobată, simplificând la maximum posibilitatea înregistrării unui cult religios, fapt cu care nu erau de acord reprezentanții bisericii ortodoxe. Promovată de deputații creștin-democrați și votată cu susținerea comuniștilor în 2007, legea respectivă a fost necesară în contextul îndeplinirii de către R. Moldova a obligațiilor față de Consiliul Europei, sub a cărei monitorizare se află. Mai exact a fost nevoie de îndeplinirea unei decizii CEDO, pronunțată încă în 2001 în cazul „Mitropolia Basarabiei și alții versus Republica Moldova”. În perioada 2002 și 2010, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a monitorizat modul de îndeplinire a hotărârii respective. Totuși, chiar dacă structurile europene recomandă sau avizează anumite modificări legislative pentru a apropia R. Moldova de practicile europene, acestea, în ultimă instanță, nu sunt obligatorii.

Noua conducere a Ministerului Justiției al Republicii Moldova în decembrie 2009 s-a arătat deschisă discuțiilor despre perfecționarea cadrului normativ și instituțional privind cultele religioase în vederea prevenirii discriminării pe criterii confesionale¹. Însă, toleranța ministerului față de cultele necreștine a provocat proteste și chiar amenințări ale preoțimii creștin ortodoxe.

Conform datelor statistice cea mai mare încredere a populației este în instituția bisericii² indiferent de confesiune, astfel încât

1 <http://www.justice.gov.md/en/news-ministr/9793/>

2 48 % din populație are cea mai mare încredere în biserică. Barometru de Opinie Publică, mai 2011. http://ipp.md/public/files/Barometru/Prezentare_2011-1_ed.pdf

este necesară o reluare a discuțiilor despre această lege.

De asemenea, respectiva lege impune și anumite riscuri de securitate, iar statul trebuie să aibă pârgii pentru a preîntâmpina aceste riscuri. Accelerarea ritmurilor modernizării și apropierii de valorile occidentale nu impune R. Moldova să ignore provocările care vizează propria securitate națională.

În acest context, autoritățile R. Moldova ar trebui să facă o analiză a situației în domeniul confesional, dacă există o politică în acest domeniu, mai ales că biserica este cea mai credibilă entitate la moment, iar datele ultimului recensământ arată că 93 % din

populație reprezintă un singur cult – creștin ortodox. De asemenea, ar trebui să existe și discuții dacă această cifră într-adevăr reflectă numărul populației creștin ortodoxe. Desigur, nu trebuie ignorate și acele obligații pe care le are Republica Moldova față de acordurile internaționale la care este parte.

Comparând situația în domeniul cultelor cu cea din statul vecin, membru al Uniunii Europene, putem vedea că autoritățile române prin legea lor cu privire la culte sunt mult mai precaute în ceea ce privește definirea și înregistrarea unui cult religios³. Găsim mai jos diferențele dintre legea din R. Moldova și cea din România :

Republica Moldova	România
<i>Legea nr. 125/11.05.2007 privind cultele religioase și părțile lor componente</i>	<i>Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor</i>
Art. 19. Înregistrarea cultelor religioase (1) Pentru înregistrare, cultele religioase prezintă Ministerului Justiției următoarele documente: a) cererea de înregistrare; b) statutul adoptat de către fondatori; c) procesul-verbal al adunării de constituire; d) lista fondatorilor cu semnăturile a cel puțin 100 dintre aceștia cetățeni ai Republicii Moldova; e) principiile lor fundamentale de credință.	Art. 18. – Asociația religioasă care solicită recunoașterea calității de cult va formula o cerere în acest sens la Ministerul Culturii și Cultelor, însoțită de următoarea documentație: a) dovada că este constituită legal și funcționează neîntrerupt pe teritoriul României ca asociație religioasă de cel puțin 12 ani; b) listele originale cuprinzând adeziunile unui număr de membri cetățeni români cu domiciliul în România cel puțin egal cu 0,1% ⁴ din populația României, conform ultimului recensământ; c) mărturisirea de credință proprie și statutul de organizare și funcționare, care să cuprindă: denumirea cultului, structura sa de organizare centrală și locală, modul de conducere, administrare și control, organele de reprezentare, modul de înființare și desființare a unităților de cult, statutul personalului propriu, precum și prevederile specifice cultului respectiv.

3 Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor. Art. 17. – (1) Calitatea de cult recunoscut de stat se dobândește prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Culturii și Cultelor, de către asociațiile religioase care, prin activitatea și numărul lor de membri, oferă garanții de durabilitate, stabilitate și interes public.

4 În conformitate cu datele ultimului recensământ 0,1 % din cetățenii României ar fi 21680,97 de cetățeni.

Diferența dintre cele două legi este semnificativă la capitolul recunoașterii și înregistrării unui cult religios. Astfel, în România există noțiunea de asociații religioase care formează un cult, fiind nevoie de acordul Guvernului României pentru a-l înregistra, pe când în R. Moldova nu există aceste asociații. Legea R. Moldova cu privire la culte din 2007 a exclus necesitatea verificării cultelor și aprobarea înregistrării lor prin hotărâre de guvern, mențiune existentă în legea cu privire la culte din 1992⁵. Pentru a exclude posibilitatea coruperii politice a Guvernului R. Moldova, înregistrarea unui cult religios a rămas doar în atribuția Ministerului Justiției. Totuși, trebuie de menționat aici diferența dintre noțiunile de cult în legislația din România⁶ și cea din Republica Moldova⁷, astfel încât asociațiile religioase din legislația României se aseamănă ca organizare cu cultele înregistrate în R. Moldova.

Discuția despre necesitatea modificării legii cu privire la culte poate fi privită și sub alt aspect. Aprobata în formula respectivă, autorii legii erau conștienți de eventualele tulburări sociale în momentul înregistrării altor culte. De respectiva situație pot profita politicienii abili care doresc mobilizarea electoratului și obținerea susținerii alegătorilor. Astfel, înregistrarea Ligii Islamice s-a produs în martie 2011, dar abia în luna mai s-a discută intens despre această acțiune, când au avut loc protestele creștinilor ortodocși, și numai la finele lunii mai are loc întâlnirea dintre primul ministru Filat și Soborul bisericii ortodoxe. La 5 iunie au loc alegerile generale locale. Despre comisia mixtă cu privire

5 <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=311757&lang=1>

6 <http://www.culte.ro/DocumenteHtml.aspx?keyword=biserici-culte>

7 <http://rson.justice.md/organizations?hash=5daa1cab9f6e99b977f48ecffb3738929f5fcd>

la consultări asupra modificării legii privind cultele, de care a menționat premierul Filat la întâlnirea cu mitropolitul Vladimir, nu s-a mai auzit nimic. În cadrul Consiliului Național pentru Participare unele organizațiile neguvernamentale și-au expus doleanțele cu privire la modificarea legii privind cultele religioase, la solicitarea Ministerului Justiției, dar nimic mai mult.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. În acest context, este necesară o dezbatere publică la această temă cu implicarea tuturor părților. Vlad Filat a vorbit despre crearea unei comisii mixte care să abordeze acest subiect, însă detaliile acestei inițiative lipsesc ca informație atât pe site-ul Guvernului, cât și pe cel al Ministerului Justiției. Transparența examinării acestui subiect este absolut necesară pentru a preveni alte convulsii sociale.

2. Înregistrarea oricărui cult în R. Moldova este un drept acordat de legislația în vigoare a țării cetățenilor de diferite confesiuni. Astfel, înregistrarea Ligii Islamice reprezintă asigurarea drepturilor unui grup de cetățeni la propria confesiune. Liga Islamică continuă să fie înregistrată în Registrul de Stat al Organizațiilor necomerciale la Ministerul Justiției⁸.

3. Există anumite angajamente pe care R. Moldova și le-a asumat față de instituțiile europene. Pentru a susține financiar reformele din R. Moldova, Comisia Europeană trebuie să fie sigură că anumite procese democratice sunt stabile. Pentru a ajunge în familia europeană R. Moldova trebuie să dea dovadă de respect pentru anumite norme, printre care și respectarea diversității religioase.

8 <http://rson.justice.md/organization/view/5928>

www.viitorul.org

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău

MD-2005 Republica Moldova

373 / 22 221844 tel

373 / 22 245714 fax

office@viitorul.org

www.viitorul.org

Fundația Friedrich Ebert (FES) este o fundație politică, social-democrată germană scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății.

Cu Republica Moldova, Fundația Friedrich Ebert și-a început colaborarea în anul 1994 prin intermediul Biroului Regional de la Kiev, iar din octombrie 2002, la Chișinău activează un birou permanent al fundației.

Tel.: +373 22 885830

E-mail: fes@fes.md

Acest produs apare cu sprijinul Fundației Friedrich Ebert.

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Nici Administrația IDIS „Viitorul” și nici Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” și Fundația Friedrich Ebert nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”. Persoana de contact: Laura Bohanțov - laura.bohantov@viitorul.org.